

ANNA ROEMERS

1583-1651

„Voochdesse der gemoeden.” Zóó noemde de zeven-en-twintig-jarige Hooft de vier-en-twintig-jarige Anna Visscher. Zij was de dochter van Roemer Visscher, den bekenden Amsterdamschen koopman-dichter. Hooft prees haar schoonheid en eerbiedwaardige zeden, haar veelvuldige „bevallijcheden,” niet 't minst haar „orgelkeel.” Later zou hij ook haar dichterlijk talent bewonderen.

En Beets, die de gedichten van Anna uitgaf, zegt in de inleiding:

„In Anna Roemers hebben wij te doen met het schoone type eener Nederlandsche vrouw, uit het schoonste tijdperk onzer geschiedenis. Zij is buitengewoon, zonder zonderlingheid; rijk begaafd, zonder eigenwaan; naar alle zijden ontwikkeld, zonder uit het centrum te geraken of zich boven de wet te stellen, door zelfkennis en eenvoudigheid tegen overmaat van lof bestand; eerzaam zonder preutschheid; degelijk, zonder stijfheid; Godvruchtig, zonder vertooning; den Hollandschen leeuw in zijn strijdbaarheid toejuichende, maar met een hart dat voor den vrede, gelijk voor al wat schoon en goed en groot is, klopt.” En verder beweert Beets, dat zij meer dan haar zuster (Maria Tesselschade) haar taal en kunst meester is, maar bij deze achterstaat in geest en vernuft en verheffing. Wat Beets met dat eerste bedoelt, is niet duidelijk, waar hij zegt, dat Anna aan Cats verwant is. Haar werk is inderdaad in den trant van Cats. Haar kracht ligt niet in de lyriek, maar in het vernuftige; in gelegenheidspoëzie en puntdicht. Toch worden we soms verrast door mooie regels. Zoo b.v. in haar bewerking van Psalm 8:

De voghels, die de dunne lucht beswieren,
Met pluymen licht en singhent tierelieren,
En al wat swemt in poel, in beek, in zee,
Moet onder hem gehoorsaem zijn en dwee.

Maar dit is uitzondering.

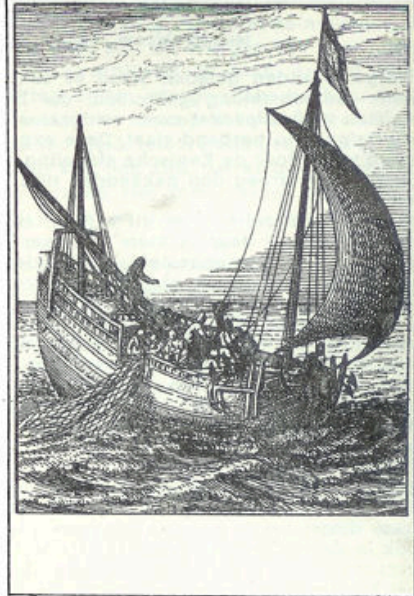
Ze is stichtende, leerende, verstandelijk, opgewekt, maar zoo goed als nergens denken we aan bewogenheid, aan ontroering, die de poëzie schiept.

Er is eentonigheid in haar verzen.

Toch was ze een vrouw, die in haar tijd de aandacht trok. En waarlijk niet alleen die van Cats. Al moet toegegeven, dat bij de beoordeeling van haar beteekenis hof-felijke overschatting niet ontbreekt. Anna is voortreffelijk; Anna is wijs; Anna is de tiende muze; Anna's geest verschilt, zegt Huygens, „oneindelijk bij de mijn”, en zoo gaat het voort. Dat haarwoord invloed had, vertelt Cats, als

De koft moet voor de baet uyt.

Voorbeeld van een sinnepop

hij het heeft over de uitgave van zijn „Maechdenplicht ofte Ampt der Jonckvrouwen, in eerbaer liefde, aenghewesen door Sinnebeelden.” Met deze uitgave trad Cats voor 't eerst als dichter naar voren en wel op aandringen van Anna Visscher. Het gedicht was nog niet eens af, toen zij hem verzocht het uit te geven en haar eigen denkbeelden over 't onderwerp tegelijk ten beste gaf. Cats zocht het gedicht weer op en voltooide het „als onder den invloed van haar persoon, geest, woorden en voorbeeld.”

En in 1618 verschijnt het met een opdracht aan de „eerbare, achtbare, constrijke Jonckvrouw Roemers.” En deze zendt den „hooghgeleerden Dr Jacob Cats als antwoord:

Ben ick, o Cats! de eerst, die gij dit Boeck vereert?
Soo sal ick sijn de eerst, die daer uyt wert geleert
Te sien de feylen, die ick in mijn groene jaren
Bedreven heb.....
Dan sal noch hoop, noch vrees 't gemoet niet meer ontstellen
Begeert van rijckdom, staet noch eersucht mij niet kwellen,
Ist niet belachens weert, dat d' arme mensch soo wroet,
En tobt en slooft en sweet, om onnut' overvloed?
..... maect (bid ick) mij afkeerich
Van ondeucht en tot deucht, heel neerstich en begeerich,
Maect dat ik met mijn selfs en al de wereld spot,
En stell' voortaan alleen mijn hart en hoop op Godt.

Dat de dichteres niet alleen bedreven was in de penne-kunst, maar ook uitmuntte in borduren en boetseeren en in wat Hooft noemde „met diamant op glas stippen,” weten we uit de lofdichten, die haar tijdgenooten haar zonden.

Zoo zegt Hooft het heel aardig aan Anna's adres:

Neemt ghij penceel oft naeld:
daer worden kuyl en klippen
Geschaepen, bos en bergh; en 't vochte veldt bedoght
Met groene graesen. Daar 't welvaerend vee nae soght.
Dat haelt sijn aem, soo 't schijnt en staet met gaende lippen.

Zelf heeft de dichteres dikwijls met schilders kunnen spreken. In het huis van haar vader op de Geldersche kade kwamen ze met de dichters genieten van de kunst. Vondel schreef van het „saligh Roemers huys,

wiens vloer betreden wordt, wiens dorpel is gesleten van schilders, kunstenaars, van sangers en poëten."

En Anna copieerde zelfs werk van niemand minder dan Rubens, wat nog blijkt uit een lofdicht van haar hand: „aan de vermaerde, constrijcke Petrus Paulens Rubens, doe ik nae sijn werck schilderde." Ze vertelt, dat zij Rubens' „Moeder" nageschilderd heeft en we denken weer aan Cats, als zij aan den schilder enkele inlichtingen vraagt over kleuren en dan eindigt:

Hierdoor sult gij mij verbinden
Dat ic u en u beminde
Huisvrouw, die door deesen moet
Oock sijn hertelijk gegroet
Weesen sal met hert en sinne
Anna Roemers, U vrindinne.

In 1614 verschenen Roemer Visschers Sinnepoppen. Het waren korte stukjes proza als bijschriften bij prentjes. Er waren er driemaal zestig en op elke zestigtal nog één als toegift.

Na vijf jaren verscheen de tweede druk en deze was door Anna verbeterd en verrijkt. Ze had namelijk de poppen (zinnebeelden) geordend, enkele bijschriften

veranderd en onder elke pop een rijmpje geplaatst. Bij een plaatje, voorstellende een versche hoop hooi:

't Werd niet ghemist, ofschoon in 't veen een turruf spilt,
Men neemt ruym, daer 't ruym is, de handt, die wint, is milt.

Bij „een koopman in zwavelstokken":

Die leech is 't zijn' verteert, van doen komt altijd iet.

Met dit bijschrift, ook van haar hand:

„Tis beter, dat een Ambachtsman, wanneer het slap is,
om een kleyne daghuir, jae schier om niet werct, dan
dat hij leegh loopt. De leedigheid is moeder van alle
ondeught, dieze mijdt, doet dan in alle manieren voor-
deel."

Jacobus Scheltema schreef in 1808 in zijn boek over de Visscherinnen, dat Cats aan Anna zijn gedichten wel eens ter herziening zond en laat hierop volgen:

„Dat dezelve gedichten hierdoor niet weinig wonnen,
zal elk, die de waarde van het nauwziend vrouwenoog
en nauwwegend vrouwenoordeel kent, gereedelijk aan-
nemen."

A. L. v. H.

Naar een schilderij van Rubens

Hendrik IV neemt afscheid van vrouw en kind vóór hij ten oorlog trekt